

УДК 342.1

МІСЦЕ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ В КОНСТИТУЦІЙНОМУ МЕХАНІЗМІ РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ

THE PLACE OF THE JUDICIARY IN THE CONSTITUTIONAL MECHANISM OF SEPARATION OF POWERS

Коцкулич В.В.,

*аспірант кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
юридичного факультету*

Ужгородського національного університету

Стаття присвячена дослідженню місця судової гілки влади в конституційному механізмі розподілу влади. На основі аналізу сучасних наукових праць із цієї тематики автор розглядає окремі аспекти здійснення судочинства в Україні.

Ключові слова: судова влада, система державної влади.

Статья посвящена исследованию места судебной ветви власти в конституционном механизме разделения властей. На основе анализа современных научных трудов по данной тематике автор рассматривает отдельные аспекты осуществления судопроизводства в Украине.

Ключевые слова: судебная власть, система государственной власти.

The article investigates the place of the judiciary in the constitutional mechanism of separation of powers. Based on the analysis of modern scientific papers on this subject the author examines some aspects of the administration of justice in Ukraine.

Key words: judiciary, system of public authorities.

Концепція повного відділення третьої конституційної влади (судової) як від законодавчої, так і від виконавчої влади є важливим атрибутом будь-якої правової держави та громадянського суспільства. Якщо закони повинні належним чином тлумачитися й об'єктивно застосовуватися без всяких переваг, то надзвичайно важливо, щоб судова влада мала повністю незалежний

статус і була вільна від будь-якого політичного тиску з боку інших гілок влади.

Незалежність судової системи гарантується Основним законом України – Конституцією України – і забезпечується, зокрема, особливим порядком обрання або призначення на посаду та звільнення з посади представників судової влади, заборонаю впливу на них у будь-який спосіб, захистом про-

фесійних інтересів суддів, підкоренням судді лише закону при здійсненні правосуддя, державним фінансуванням та належними умовами для функціонування судів і діяльності суддів шляхом визначення в Державному бюджеті України окремо видатків на утримання судів, притягненням винних осіб до юридичної відповідальності за неповагу до суду та судді, здійсненням суддівського самоврядування (пункт 27 частини першої статті 85, частини друга, четверта, п'ята статті 126, частини третя, четверта, шоста статті 127, стаття 128, частини перша, п'ята статті 129, стаття 130, пункт 1 частини першої статті 131 Основного закону України) [1].

На всіх судових стадіях процесу суддя вирішує питання на підставі закону, за власною совістю, за своїм внутрішнім переконанням, у результаті дослідження всіх обставин справи в їх сукупності та власної оцінки доказів. У судовому розгляді суд за загальним правилом не пов'язаний думкою сторін під час вирішення всіх питань, що виникають в ході розгляду справи, і поданих ними доказів. Тому суддя може за клопотанням однієї зі сторін або за власною ініціативою викликати в суд свідка, експерта тощо. Суд (суддя) може не визнати доведеними всі обвинувачення особи або його частину та відповідно до свого переконання висунути обвинувачення або виправдати підсудного.

Однією з умов правомірного вирішення спору в судовому порядку загалом і здійснення суддівського розсуду зокрема буде «незловживання» своїми правами, тобто здійснення їх у такий спосіб, що не суперечить законодавству, не порушує права інших осіб, а також відповідає моральним засадам суспільства.

Конституційний Суд України неодноразово зазначав, що конститу-

ційний принцип незалежності суддів забезпечує важливу роль судової влади в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина та є запорукою реалізації права на судовий захист, передбаченого частиною першою статті 55 Основного закону України. Положення Конституції України стосовно незалежності суддів, яка є невід'ємним елементом статусу суддів та їхньої професійної діяльності, пов'язані з принципом поділу державної влади та обумовлені необхідністю забезпечувати основи конституційного ладу й права людини, гарантувати самостійність і незалежність судової влади [2].

На конституційно-правовому рівні встановлені вимоги до кандидатів у судді, що визначають значущі для суспільства й держави якості особистості судді, заходи захисту його від різного роду посягань та гарантії, спрямовані як на забезпечення незалежності судді, так і на забезпечення заходів щодо виключення впливу на органи судової влади з боку органів інших гілок державної влади. Конституція визначає також зміст відповідного законодавства, що розвиває ці конституційні положення. Здійснення правосуддя як ніяка інша державна діяльність пов'язане із забезпеченням незалежності особистості носія судової влади від зовнішнього впливу [3].

Професійні судді не можуть належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої (частина друга статті 127 Конституції України) [4, с. 86].

«Специфіка судової діяльності потребує не тільки чистих рук, а й відсутності політичної пристрасі,

додержання вимог щодо несумісності. Суддя з партквитком (будь-якої партії) небезпечний для правосуддя» [5, с. 4].

Слід зауважити, що особливістю суддів сучасного періоду розвитку держави є те, що, потерпаючи в недалекому минулому від ідеологічного тиску, а нині позбавившись його, вони

нерідко впадають в іншу крайність. Нехтуючи громадською думкою, вони тим самим протиставляють суддівську діяльність іншим сферам діяльності. З цієї точки зору дуже важливою є норма, яка вимагає від судді докладати всіх зусиль, щоб з погляду розсудливої, пристойної та поінформованої громадськості його поведінка була бездоганною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Жуган Р.В. Дисциплінарна відповідальність суддів / Р.В. Жуган [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/23739/%D0>.
2. Прес-реліз Конституційного Суду України в справі про визначення розміру довічного утримання судді, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nkm.ks.court.gov.ua/sud2117/275155>.
3. Куделич Е.А. Модернизация статуса судьи: современные международные подходы / Е.А. Куделич, Т.Н. Нешатаева, Н.В. Павлова. – М. : Норма, Инфра-М, 2011. – 336 с.
4. Конституція України : зі змін. та допов., внесеними Законом України від 1 лют. 2011 р. № 2952-VI. – Харків : Фактор, 2011. – 118 с. – (Серія «Бібліотека законодавства»).
5. Стефанюк В. Судова влада як основна юридична гарантія захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. Тези доповідей на міжнародних конференціях / Міжнародна науково-практична конференція: «50 років Конвенції про захист прав людини та основних свобод і проблеми формування правової держави в Україні» (19–20 жовтня 2000 р., м. Харків). – Х., 120 с.